

- 31 / 1 - 1988

Kamer
van Volksvertegenwoordigers

BUITENGEWONE ZITTING 1988

28 JANUARI 1988

WETSVOORSTEL

houdende omschrijving van het officieel en van het vrij onderwijs

(Ingediend door de heren Klein en D'hondt)

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Het is wellicht niet overbodig hieronder een bondig overzicht te geven van de diverse wetteksten die het onderwijs regelen :

1) *Artikel 17 van de Grondwet*

Artikel 17 van de Grondwet ligt ten grondslag aan de inrichting van het onderwijs in België.

Het bepaalt dat het onderwijs vrij is, wat betekent dat elke publiek- of privaatrechtelijke persoon een school mag openen en er onderwijs inrichten op eender welk niveau.

Het monopolie van het onderwijs behoort noch aan de Staat, noch aan de ondergeschikte besturen (provincies, gemeenten, ...) noch aan particulieren.

2) *De wet van 20 september 1884 tot regeling van het lager onderwijs*

De vrijheid van onderwijs en de daaruit voortvloeiende ontstentenis van een monopolie nemen niet weg dat de gemeenten verplicht zijn onderwijs in te richten.

Die verplichting ligt vervat in de wet van 20 september 1884, die zelf een verplichting overneemt welke in het opschrift van de wetten van 1842 en 1879 was opgenomen :

- 31 / 1 - 1988

Chambre
des Représentants

SESSION EXTRAORDINAIRE 1988

28 JANVIER 1988

PROPOSITION DE LOI

portant définition de l'enseignement officiel et de l'enseignement libre

(Déposée par MM. Klein et D'hondt)

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

Nous croyons utile de donner un bref aperçu des divers textes légaux relatifs à l'enseignement :

1) *L'article 17 de la Constitution*

L'article 17 de la Constitution est la base de l'organisation de l'enseignement en Belgique.

Il dispose que l'enseignement y est libre, ce qui signifie que toute personne, qu'elle soit de droit public ou de droit privé, peut ouvrir une école et y organiser un enseignement à quelque niveau que ce soit.

Le monopole de l'éducation n'est réservé ni à l'Etat, ni aux pouvoirs subordonnés (province, commune, ...), ni aux personnes privées.

2) *La loi du 20 septembre 1884 organique de l'enseignement primaire*

La liberté de l'enseignement et l'absence de monopole qui en découle ne font nullement obstacle à l'obligation imposée aux communes d'organiser un enseignement.

Cette obligation a été prévue par la loi du 20 septembre 1884 qui, elle-même, reprend une obligation inscrite en tête des lois de 1842 et 1879 :

Artikel 1 : « Elke gemeente telt ten minste één gemeentelijke school, die ondergebracht is in een behoorlijk lokaal. »

Artikel 2 : « De gemeentelijke lagere scholen worden bestuurd door de gemeenten. »

Uit de memorie van toelichting bij de wet van 1884 blijkt waarom die verplichting aan de gemeenten is opgelegd. Ze stelt het volgende : « Het wetsontwerp belast de gemeente, als orgaan en als rechtstreekse vertegenwoordiger van de gezinnen, met de zorg het lager onderwijs in te richten waarvan zij de last moet dragen ». De gemeente mag zich « aan haar verplichtingen niet onttrekken onder voorwendsel dat ze moet bezuinigen ». Zij moet er « in principe zelf voor zorgen dat de gehele schoolplichtige bevolking de mogelijkheid krijgt een voldoende lagere schoolopleiding te ontvangen ».

De wil van de wetgever is zeer duidelijk verwoord.

De overheid, in dit geval de gemeente, die daartoe gekozen is omdat zij het dichtst bij de bevolking staat, is ermee belast aan alle op haar grondgebied levende bewoners, onderwijs en opvoeding te verstrekken die in overeenstemming zijn met hun behoeften en hun meest uiteenlopende verlangens.

In de memorie van toelichting staat onder meer te lezen :

« Voorts hebben de gemeenten, vooral die met een aanzienlijke bevolking, het recht scholen van diverse aard op te richten om aan de uiteenlopende verlangens van de bevolking tegemoet te komen. »

Aan de gemeente werd nagenoeg dezelfde verplichting opgelegd als die welke nadien (in 1959) aan de Staat te beurt viel, met name aan de ouders de vrije keuze te garanderen met inachtneming van alle godsdienstige, filosofische en ideologische strekkingen.

De gemeente kan immers « particuliere scholen aannemen » en dank zij die aanneming aan de bewoners die het gemeentelijk onderwijs niet wensen te volgen, het door hen gevraagde onderwijs verstrekken.

Bovendien kan de gemeente — zonder daar vooralsnog toe verplicht te zijn — een cursus godsdienst of moraal organiseren, maar de ouders kunnen vragen dat hun kinderen daarvan vrijgesteld worden.

3) *De wet van 15 september 1895 waarbij wijzigingen worden gebracht in de wet tot regeling van het lager onderwijs, en de wet van 10 juni 1957 houdende volledige inrichting van het officieel onderwijs, nemen dezelfde bepalingen als de wet van 1884 over, maar breiden de verplichtingen van de gemeenten met betrekking tot het onderwijs nog uit.*

Article 1er : « Il y a dans chaque commune au moins une école communale établie dans un local convenable. »

Article 2 : « Les écoles primaires communales sont dirigées par les communes. »

L'exposé des motifs précédent la loi de 1884 explicite les raisons pour lesquelles cette obligation a été imposée aux communes. Il est écrit : « Le projet de loi donne à la commune, organe et représentant immédiat des familles, le service de l'enseignement primaire dont elle porte les charges ». La commune ne peut « se soustraire sous prétexte d'économie à son obligation propre ». Elle « doit, en principe, fournir elle-même à toute sa population en âge d'école le moyen d'acquérir une instruction primaire suffisante ».

La volonté du législateur s'est exprimée très clairement.

Le pouvoir public, en l'occurrence la commune, choisie parce qu'elle est le plus proche de la population, a reçu pour mission d'offrir à tous les habitants vivant sur son territoire, un enseignement et une éducation qui répondent à leurs besoins et à leurs désirs les plus divers.

On trouve dans l'exposé des motifs la phrase suivante :

« Les communes auront du reste, surtout dans les localités importantes, le droit d'établir des écoles de différentes natures pour satisfaire aux désirs variés des populations. »

La commune se voit, en quelque sorte, soumise à l'obligation qui a été faite par la suite à l'Etat (en 1959), d'offrir aux parents le libre choix dans le respect de toutes les tendances religieuses, philosophiques et idéologiques.

En effet, la commune peut « adopter des écoles privées », ce qui lui permet ainsi de procurer à ceux qui ne désirent pas fréquenter l'école communale l'enseignement qu'ils désirent.

Par ailleurs, la commune peut, sans toutefois y être obligée, organiser un cours de religion et/ou de morale, mais les parents peuvent demander que leurs enfants en soient dispensés.

3) *La loi du 15 septembre 1895 modifiant la loi organique de l'enseignement primaire, et la loi du 10 juin 1957, tendant à l'organisation complète de l'enseignement officiel, reprennent les mêmes dispositions que la loi de 1884 tout en renforçant les obligations de la commune en matière d'enseignement.*

De gemeente bepaalt, naar gelang van de behoeften, het aantal klassen en het aantal onderwijzers, maar zij mag een gemeentelijke lagere school of een of meer betrekkingen van onderwijzer in het lager onderwijs eerst afschaffen na advies van de bestendige deputatie en goedkeuring van de Koning.

Voorts blijft het principe van de aanneming van een of meer particuliere scholen gehandhaafd.

4) *De wet van 16 juli 1932 tot wijziging van artikel 33 van de wet tot regeling van het lager onderwijs betreffende de bewaarscholen verbiedt de afschaffing van een gemeentelijke bewaarschool wanneer de ouders van ten minste dertig kinderen om de instandhouding ervan verzoeken; voor elke afschaffing van een gemeentelijke bewaarschool of van een betrekking van bewaarschoolonderwijzeres is alleszins het advies van de bestendige deputatie en de goedkeuring van de Koning vereist.*

Uit de gezamenlijke bepalingen van het koninklijk besluit van 20 augustus 1957 houdende coördinatie van de wetten op het lager onderwijs blijkt duidelijk dat de gemeenten tot dwingende plicht hebben het gemeentelijk lager onderwijs te organiseren en dat de toezichthoudende overheid controle uitoefent, aangezien een bestaande school niet mag worden afgeschaft zonder bepaalde redenen, die door de toezichthoudende overheid (de bestendige deputatie en de Koning) moeten worden goedgekeurd.

5) *De wet van 14 juli 1975 houdende wijziging van de wetten van 29 mei 1959 en 11 juli 1973 tot wijziging van sommige bepalingen van de onderwijswetgeving, alsmede van de wetten op het lager onderwijs gecoördineerd bij het koninklijk besluit van 20 augustus 1957, voorzag alleszins in drie gevallen waarin de verplichting voor de gemeente om een gemeenteschool te hebben, wordt geschorst.*

Die gevallen zijn de volgende :

1° het aantal ingeschreven schoolplichtige kinderen bereikt niet het aantal dat vastgesteld is door het koninklijk besluit houdende rationalisering van het basisonderwijs, uitgevaardigd ter uitvoering van artikel 13, § 4, van de wet van 29 mei 1959;

2° het aantal schoolplichtige kinderen waarvan de in België gevestigde ouders het onderwijs in een gemeenteschool van hun woonplaats vragen, ligt lager dan vijftien;

3° de gemeente kan het bewijs leveren dat de er gevestigde schoolplichtige kinderen de mogelijkheid hebben op een redelijke afstand (4 km) lager onderwijs te volgen in een school van een andere gemeente.

Ook die schorsing van de verplichting voor de gemeente wordt voorgelegd aan de toezichthoudende overheid. Hoewel een of meer gemeentescholen kunnen worden afgeschaft wanneer de voormelde voorwaarden zijn vervuld, moet de gemeente er toch

Si la commune, suivant les besoins, détermine le nombre de classes et d'instituteurs, elle ne pourra supprimer une école primaire communale ou une ou plusieurs places d'instituteurs primaires qu'après l'avis de la Députation permanente et l'approbation royale.

Par ailleurs, le principe de l'adoption d'une ou de plusieurs écoles privées reste maintenu.

4) *La loi du 16 juillet 1932 modifiant l'article 33 de la loi organique de l'enseignement primaire relatif aux écoles gardiennes interdit de supprimer une école gardienne communale si les parents de trente enfants au moins réclament son maintien; en tout état de cause, toute suppression d'école gardienne communale ou d'emploi d'institutrices gardiennes requiert l'avis de la Députation permanente et l'approbation du Roi.*

L'ensemble de ces dispositions reprises dans l'arrêté royal du 20 août 1957 portant coordination des lois sur l'enseignement primaire démontre bien que la commune a une obligation impérative, celle d'organiser un enseignement communal primaire, obligation assortie d'un contrôle tutélaire puisqu'une fois créée, une école ne peut être supprimée sans motivation, motivation qui doit être approuvée par les autorités de tutelle (députation permanente et Roi).

5) *La loi du 14 juillet 1975 modifiant les lois du 29 mai 1959 et du 11 juillet 1973 modifiant certaines dispositions de la législation de l'enseignement ainsi que les lois sur l'enseignement primaire coordonnées par l'arrêté royal du 20 août 1957, a certes prévu trois cas où l'obligation de la commune d'avoir son école communale est suspendue.*

Ces cas sont les suivants :

1° le nombre d'enfants d'âge scolaire inscrits n'atteint pas le nombre fixé par l'arrêté royal portant rationalisation de l'enseignement fondamental pris en exécution de l'article 13, § 4, de la loi du 29 mai 1959;

2° le nombre d'enfants d'âge scolaire dont les parents domiciliés en Belgique réclament l'enseignement dans une école communale de leur domicile est inférieur à quinze;

3° la commune peut faire la preuve que les enfants d'âge scolaire y domiciliés ont la possibilité de suivre à une distance raisonnable (4 km) l'enseignement primaire dans une école d'une autre commune.

Cette suspension de l'obligation communale est également soumise au contrôle tutélaire. Si une ou plusieurs écoles communales peuvent être supprimées quand les conditions précitées sont remplies, la commune doit cependant veiller à ce

voor waken dat haar inwoners over een gemeenteschool blijven beschikken die eventueel gevestigd is in een andere gemeente, en dat zij er ook worden toegelaten.

*
* *

Dit bondig overzicht toont aan dat het gemeenteonderwijs zijn hele bestaan lang de pijler van het lager onderwijs is gebleven, en dat het lager onderwijs slechts verplicht kon worden gemaakt dank zij de verplichte aanwezigheid van het gemeentelijk onderwijs.

De verplichting van de gemeente inzake onderwijs is bijgevolg absoluut en het is haar wettelijk niet toegestaan zich aan die verplichting te onttrekken.

Bijgevolg moet de gemeente krachtens het principe van de continuïteit en van de regelmaat van de openbare dienstverlening, overeenkomstig de statutaire regels die de gemeente als instelling regelen, de onderwijsopdracht vervullen die haar werd toevertrouwd. Eerbied voor de gemeentelijke autonomie doet niets af van die fundamentele regel.

Artikel 2 van het Eerste additioneel Protocol bij het Europese Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens, dat rechtstreekse werking heeft in onze rechtsorde, bepaalt dat « de Staat bij de uitvoering van alle functies welke hij in verband met de opvoeding en het onderwijs op zich neemt, het recht zal eerbiedigen van de ouders om zich van die opvoeding en van dat onderwijs te verzekeren, welke overeenstemmen met hun eigen godsdienstige en filosofische overtuigingen ».

Het internationaal recht geeft bijgevolg aan de Staat de opdracht ervoor te waken dat het onderwijs verstrekt wordt met inachtneming van alle filosofische en godsdienstige overtuigingen.

Alleen de Staat en de overige overheidsinstanties kunnen een dergelijk onderwijs garanderen. Chronologisch gezien hebben eerst de gemeenten ingevolge de wet van 23 september 1842 het officieel lager onderwijs te hunnen laste genomen.

Later droeg de wetgever aan de Staat de taak op te voorzien in kleuteronderwijs en lager onderwijs « waar daaraan behoefte bestond ».

Het rijksonderwijs ontwikkelde zich vooral na de wet van 29 mei 1959, nadat de Staat overigens de taak tot zich had getrokken om de door de ouders gewilde vrije keuze te waarborgen.

Daaruit volgt dat het officieel onderwijs noodzakelijk en verplicht moet worden georganiseerd en dat de in artikel 17 van de Grondwet bepaalde vrijheid, wat de overheid betreft, gepaard gaat met een wettelijke verplichting. De overheid kan zich daaraan niet onttrekken en de verplichting ontlopen om een onderwijs te organiseren dat open staat voor iedereen en dat verstrekt wordt met inachtneming van alle overtuigingen.

que ses habitants continuent à disposer d'une école communale, située éventuellement dans une autre commune, et puissent y avoir accès.

*
* *

Ce bref rappel démontre que tout au long de son histoire, l'enseignement communal est le pilier de l'enseignement primaire, que celui-ci n'a pu être rendu obligatoire que grâce à la présence obligée dans chaque commune d'un enseignement communal.

L'obligation de la commune en matière d'enseignement est donc entière et il ne lui est pas permis légalement de se défaire de cette obligation.

Dès lors, en vertu du principe de la continuité et de la régularité des services publics, la commune doit assurer conformément aux règles statutaires qui l'organisent, la mission d'enseignement qui lui a été confiée. Le respect de l'autonomie communale n'altère en rien cette règle fondamentale.

L'article 2 du Premier Protocole additionnel à la Convention européenne des droits de l'Homme, directement applicable dans l'ordre juridique belge, prévoit que « l'Etat, dans l'exercice des fonctions qu'il assumera dans le domaine de l'éducation et de l'enseignement, respectera le droit des parents d'assurer cette éducation et cet enseignement conformément à leurs convictions religieuses et philosophiques ».

Le droit international investit donc l'Etat de la mission de veiller à ce que l'enseignement soit dispensé dans le respect de toutes les convictions et de toutes les croyances.

Seuls l'Etat et les autres pouvoirs publics peuvent garantir un tel enseignement. Chronologiquement, ce furent d'abord les communes qui, à la suite de la loi du 23 septembre 1842, prirent en charge l'enseignement officiel au niveau primaire.

Ultérieurement, le législateur imposa à l'Etat d'assurer un enseignement maternel et primaire là où le « besoin s'en faisait sentir ».

L'enseignement de l'Etat se développa surtout après la loi du 29 mai 1959, l'Etat ayant repris par ailleurs la charge d'assurer le libre choix voulu par les parents.

Il en résulte que l'organisation de l'enseignement officiel est nécessaire et obligatoire, que la liberté énoncée à l'article 17 de la Constitution se double, en ce qui concerne les pouvoirs publics d'un impératif légal. Ceux-ci ne peuvent s'y dérober et enfreindre l'obligation d'organiser un enseignement ouvert à tous et dispensé dans le respect de toutes les idéologies.

De recente bepalingen van de voormelde wet van 14 juli 1975 brengen die verplichtingen bij de gemeenten in herinnering, aangezien zij hen opleggen lager onderwijs te organiseren indien er 15 kinderen zijn waarvan de ouders gemeentelijk onderwijs vragen.

Publiekrechtelijke rechtspersonen hebben eenzelfde doel en dezelfde verplichtingen, zoals de organisatie van een cursus moraal en godsdienst. Anders is het gesteld met het vrij onderwijs, dat geen enkele verplichting heeft om een cursus moraal of godsdienst te organiseren. Daaruit volgt dat inzake onderwijs overhevelingen tussen publiekrechtelijke rechtspersonen plaats kunnen hebben, evenwel met inachtneming van de wettelijke of reglementaire bepalingen.

Daarentegen bestaat er geen enkel verband tussen een publiekrechtelijke en een privaatrechtelijke rechtspersoon : de tweede is slechts de emanatie van een groep individuen of van een gedeelte van de gemeenschap; de eerste vertegenwoordigt een gedeelte van de structuur die de Staat, die zelf geheel onderworpen is aan de interne wetgeving en aan het internationaal recht, moet oprichten in het belang van de gehele natie en van elk van de personen die er deel van uitmaken.

Het openbaar onderwijs en het vrij onderwijs moeten in de huidige stand van de wetgeving worden beschouwd als twee verschillende onderwijsvormen : er kan geen osmose tussen die twee plaatshebben.

*
* *

Confessioneel en niet-confessioneel karakter van de officiële scholen.

De wet van 29 mei 1959 tot wijziging van sommige bepalingen van de onderwijswetgeving bevat geen definitie van de confessionele school en van het confessioneel onderwijs, van de niet-confessionele school en het niet-confessioneel onderwijs, of van de neutrale school en het neutraal onderwijs.

Door het ontbreken van een wettelijke omschrijving kan een exacte afbakening van de begrippen « confessioneel » en « niet-confessioneel » alleen maar moeilijk worden.

De Raad van State had bij de bespreking van de wet van 29 mei 1959 op die leemte gewezen. Hij had zelfs het volgende geadviseerd : « Bovendien mag niet uit het oog worden verloren dat vele leden van het personeel der onderwijsinrichtingen waarop het ontwerp betrekking heeft, houder zijn van een diploma van hoger onderwijs, en dat het niet mogelijk lijkt het begrip neutraliteit, zoals het ontwerp dit omschrijft, over te brengen op het vlak van het universitair onderwijs ».

Les dispositions récentes de la loi du 14 juillet 1975 susmentionnée, rappellent cette obligation aux communes puisqu'elles leur imposent d'organiser un enseignement primaire s'il se trouve quinze enfants dont les parents réclament un enseignement communal.

Les personnes de droit public ont des objectifs identiques et sont tenues à des obligations identiques, telle l'organisation d'un cours de morale et de religion. Il en va différemment en ce qui concerne l'enseignement libre qui n'a aucune obligation d'organiser un cours de morale ou de religion. Il en résulte que des transferts peuvent avoir lieu entre les personnes de droit public en matière d'enseignement, toutefois dans le respect des dispositions légales ou réglementaires.

En revanche, il n'existe aucun lien entre une personne de droit public et une personne de droit privé : la seconde n'est que l'émanation d'un groupe d'individus ou d'une partie de la collectivité : la première représente une partie de la structure que l'Etat, lui-même entièrement soumis à la législation interne et au droit international, doit mettre en place pour le plus grand bien à la fois de la nation tout entière et de chacun des individus qui la composent.

L'enseignement public et l'enseignement libre doivent être considérés, dans l'état actuel de la législation, comme deux enseignements bien distincts : aucun phénomène d'osmose ne peut intervenir entre eux.

*
* *

Le caractère confessionnel des écoles officielles.

La loi du 29 mai 1959 modifiant certaines dispositions relatives à l'enseignement ne donne pas de définition de l'école et de l'enseignement confessionnels, de l'école et de l'enseignement non confessionnels, de l'école et de l'enseignement neutres.

De l'absence de définition légale naît nécessairement la difficulté de cerner les notions exactes de « confessionnel », de « non confessionnel ».

Le Conseil d'Etat avait, au moment du vote de la loi du 29 mai 1959, relevé cette carence. Il avait même dit : « On ne peut perdre de vue que bien des membres du personnel des établissements d'enseignement sont porteurs d'un diplôme de l'enseignement supérieur et qu'il ne paraît pas possible de transposer dans le domaine de l'enseignement universitaire la notion de neutralité, telle que le projet la définit ».

De wetgever heeft met het advies van de Raad van State geen rekening gehouden. Het is nu eenmaal zo dat ideologieën moeilijk in rechtstermen omgezet kunnen worden.

Hoe dit ook zij, bij ontstentenis van een op het onderwijs toepasselijke wettelijke bepaling is men wel verplicht de eerste betekenis van het woord « confessioneel » op te zoeken. De definitie daarvan volgens Larousse luidt als volgt : « Confessioneel is wat een godsdienst of een geloofsbelijdenis betreft ».

In een nummer van de *Revue Nouvelle* van 1967 wordt de confessionele school als volgt omschreven : « Confessioneel is de school die door een religieuze overheid wordt georganiseerd of door haar uitsluitend wordt gecontroleerd en die de leerlingen een onderwijs tracht bij te brengen dat geheel door de betrokken godsdienst georiënteerd wordt ».

Het begrip confessionaliteit bevat dus een verwijzing naar een godsdienst, zij het de katholieke, de protestantse, de Israëlitische of een andere.

Uit die definitie kan men besluiten dat het openbaar onderwijs noodzakelijkerwijze een niet-confessioneel onderwijs is. In beginsel kan het immers niet gebaseerd zijn op een godsdienstige opvatting of geloof.

Niet-confessioneel onderwijs mag immers niet worden verward met rationalistisch of scientistisch onderwijs, wat het officieel onderwijs evenmin kan zijn. Alleen scholen die aan privaatrechtelijke rechtspersonen toebehoren, mogen godsdienstige of rationalistische ideologieën verkondigen en het statuut van een confessionele of rationalistische school aannemen.

Artikel 4 van de wet van 29 mei 1959 is in dat opzicht zeer duidelijk. Het bijvoeglijk naamwoord « confessioneel » wordt altijd op het begrip vrije school geplakt.

De oorsprong der diploma's van de personeelsleden is bij de kwalificatie van het karakter van een school niet doorslaggevend.

De oorsprong van de diploma's wordt slechts in aanmerking genomen om het optreden van de Staat inzake vrije keuze in de ruimte te beperken, in die zin dat wanneer de ouders op een redelijke afstand over een school beschikken met een minimum aantal (drievierde) leerkrachten die hun diploma behaald hebben in een onderwijs dat met hun godsdienstige of wijsgerige overtuigingen overeenstemt, zij zich met die school tevreden moeten stellen, zelfs als zij niet echt het confessioneel of niet-confessioneel karakter heeft zoals dat hierboven omschreven is.

Die school wordt immers geacht de ouders de waarborg te kunnen bieden dat hun kinderen opgevoed zullen worden en onderwijs zullen krijgen dat voldoende met hun diepe overtuiging stroopt.

Het officieel onderwijs, dat uiteraard niet-confessioneel en niet-geëngageerd moet zijn, en het vrij onderwijs, dat ofwel geëngageerd (confessioneel of lekenonderwijs), ofwel niet-geëngageerd kan zijn,

Le législateur n'a pas tenu compte de l'avis du Conseil d'Etat. Il est certes très difficile de traduire des idéologies en termes juridiques.

Quoi qu'il en soit, faute de définition légale applicable à l'enseignement, l'on se trouve dans l'obligation de rechercher le sens premier du terme « confessionnel ». La définition du dictionnaire Larousse est la suivante : « Est confessionnel, ce qui est relatif à une confession de foi, à une religion ».

Dans la *Revue Nouvelle* de 1967, l'école confessionnelle est ainsi définie : « est confessionnelle, l'école organisée par une autorité religieuse ou contrôlée exclusivement par elle et qui s'efforce d'inculquer aux élèves un enseignement tout entier orienté par la religion en cause ».

La notion de confessionalité comporte donc une référence à une foi religieuse, catholique, protestante, israélite ou autre.

En se basant sur cette définition, on peut en conclure que l'enseignement public est nécessairement un enseignement non confessionnel. En effet, en principe, il ne peut être basé sur une conception et une foi religieuses.

Il y a lieu, en effet, de ne pas confondre enseignement non confessionnel et enseignement rationaliste ou scientiste, ce que ne peut davantage être l'enseignement officiel. Seules les écoles appartenant à des personnes de droit privé peuvent professer des idéologies religieuses ou rationalistes et adopter le statut d'écoles confessionnelles ou d'écoles rationalistes.

L'article 4 de la loi du 29 mai 1959 est on ne peut plus clair à cet égard. Le terme de confessionnel est toujours accolé à la notion d'école libre.

L'origine des diplômes des membres du personnel n'est pas déterminante dans la qualification du caractère d'une école.

L'origine des diplômes n'intervient que pour limiter dans l'espace l'intervention de l'Etat en matière de libre choix, en ce sens que si les parents disposent à une distance raisonnable d'une école ayant un quota minimum (trois quarts) d'enseignants diplômés d'un enseignement correspondant à leurs convictions religieuses ou philosophiques, ils doivent se satisfaire de cette école, même si celle-ci n'a pas vraiment un caractère confessionnel ou non confessionnel tel qu'il a été défini ci-dessus.

Cette école est, en effet, censée pouvoir garantir aux parents que leurs enfants seront éduqués et recevront un enseignement suffisamment conforme à leurs convictions profondes.

Il ne peut donc y avoir de phénomène de perméabilité entre d'une part l'enseignement officiel, par essence obligatoirement non confessionnel et non engagé, et d'autre part, l'enseignement libre qui peut

maar het naar eigen goeddunken mag worden, mogen elkaar dus niet doorkruisen.

Dat zijn de beweegredenen die aan dit wetsvoorstel ten grondslag liggen.

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Het officieel onderwijs is het onderwijs dat wordt georganiseerd door het Rijk, de provincies, de gemeenten of om het even welke andere publiekrechtelijke rechtspersoon.

Het vrij of particulier onderwijs is het onderwijs dat door om het even welke privaatrechtelijke rechtspersoon georganiseerd wordt.

Art. 2

Het officieel onderwijs is een niet-confessioneel onderwijs.

Het vrij of particulier onderwijs kan een confessioneel of een niet-confessioneel onderwijs zijn.

Onder confessioneel onderwijs moet worden verstaan onderwijs dat op een godsdienstig geloof of geloofsbelijdenis steunt.

Onder niet-confessioneel onderwijs moet worden verstaan onderwijs dat niet afhankelijk is van enige godsdienstige geloofsbelijdenis.

Art. 3

De inrichtende machten van het officieel onderwijs mogen geen scholen of afdelingen van scholen aan privaatrechtelijke rechtspersonen overdragen.

Art. 4

Deze wet treedt in werking op de dag waarop ze in het *Belgisch Staatsblad* wordt bekendgemaakt.

19 januari 1988.

être soit engagé (confessionnel ou laïc), soit non engagé mais libre de le devenir.

Voilà, Mesdames, Messieurs, le pourquoi de la présente proposition de loi soumise à votre examen.

E. KLEIN
D. D'HONDT

PROPOSITION DE LOI

Article 1er

L'enseignement officiel est l'enseignement organisé par l'Etat, les Provinces et les Communes ou toute autre personne de droit public.

L'enseignement libre ou privé est l'enseignement organisé par toute personne de droit privé.

Art. 2

L'enseignement officiel est un enseignement non confessionnel.

L'enseignement libre ou privé peut être un enseignement confessionnel ou un enseignement non confessionnel.

Par enseignement confessionnel, il faut entendre un enseignement basé sur une croyance ou une foi religieuse.

Par enseignement non confessionnel, il faut entendre un enseignement indépendant de toute confession religieuse.

Art. 3

Les pouvoirs organisateurs de l'enseignement officiel ne peuvent transférer aucune de leurs écoles ou sections d'écoles à des personnes de droit privé.

Art. 4

La présente loi entre en vigueur le jour de sa publication au *Moniteur belge*.

19 janvier 1988.

E. KLEIN
D. D'HONDT

